

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands
Dövblinda rf

January 1/2002

**Kommunikationsseminariet
i Jyväskylä**

Innehåll

Fem frågor

Den betydelsefulla 30-årsfesten är bakom oss och framtiden ligger framför oss

Kommunikationsseminariet inspirerade åhörarna

Total och ömsesidig kommunikation
Turtagning och frågor kring taktill teckenspråk

De dövblindas kultur

Mina kommunikationserfarenheter
Aha-upplevelse på kommunikationsseminariet

Att uppfatta tecknandet från hand till hand

Tankar kring kommunikationsseminariet

På väg in i ett tyst mörker

Pärbild: tolkarna från Uleåborg och de dövblinda känner varandra väl och kan därför bilda en tolkring. Tolkningsnivån förblir hög också under långa evenemang. På bilden tolkar och Vesa Isohookana, Suoma Isometsä-Eira och Elsi Kauppinen. (Foto: K. Pyykkö)

Rättelse: I senaste nummer påstods att kinesernas nyår är 25.1. Det var det år 2001. År 2002 inföll kinesernas nyår 12.2.

Fem frågor

1. När fick Finland egen valuta, mark och penni?

2. Hur många valörer av euromynt är i bruk i Finland?

3. Hur stor är Antarktis areal?

4. Vem har skrivit texten till Vårt land och vem har översatt den till finska?

5. Vem vann mellaneuropeiska backveckan 2001-02?

Svar:

1. Finland fick sin egen valuta 4.4.1860 med Tsarens medgivande. Krimkriget resulterade i egen valuta. Finanschef Fabian Langenskiöld påverkade aktivt denna fråga.

2. Finland har 6 euromynt i bruk. Vi har 5-, 10-, 20- och 50-cents mynt samt 1 och 2 euro i mynt, däremot har vi inte 1- och 2-cents mynt.

3. Arealen är ca 14 miljoner kvadratkilometer. Ungefär 98% är is. Bara enskilda berg, nunataker, höjer sig över den ca 2,5 km tjocka isen.

4. Vårt land skrevs av J.L. Runeberg och den finska texten av Paavo Cajander.

5. Sven Hannawald. Han segrade i alla fyra deltävlingar, som den förste backhopparen i historien. ■

En betydelsefull 30-årsfest är bakom oss och framtiden ligger framför oss

Jag önskar dig, kära läsare, ett gott nytt år! Det nya året för med sig förändringar. Varje år är annorlunda, men vår förening är sig lik, så något är oförändrat från år till år.

Under jubileumsåret har vi kunnat minnas forna tider och tänka på kommande. Vi har firat med medlemmar, vänner, personal, gäster och tolkar. 30-årsfesten förblir ett vackert minne, tack! Nu börjar vi vänja oss vid euron och bekanta oss med vår kommunikationsvärld.

Det finns olika sätt att kommunicera, konstaterade vi på seminariet i Jyväskylä. De viktigaste kärnfrågorna kom fram: vi är individer, det finns

bland oss sådana som talar och sådana som tecknar. Därför är det bra att vi tillsammans utvecklar olika sätt att kommunicera på. Varje dövblind, hörsel- och synskådad i vår förening är själv expert. Vi fungerar så självständigt som möjligt utanför vår förening tillsammans med personalen.

Målprogramgruppen påbörjar sitt arbete i en nära framtid. Kommunikationsfrågor samt andra vardagliga frågor hör också till de dövblindas och hörsel- och synskadades vardag här och nu. Programmet görs upp för tio år framåt.

Tack för förtroendet

Ulla Kungas

Ordförande ■

Kommunikationsseminariet inspirerade åhörarna

Riitta Lahtinen och Ritva Rouvinen, bilder K. Pyykkö

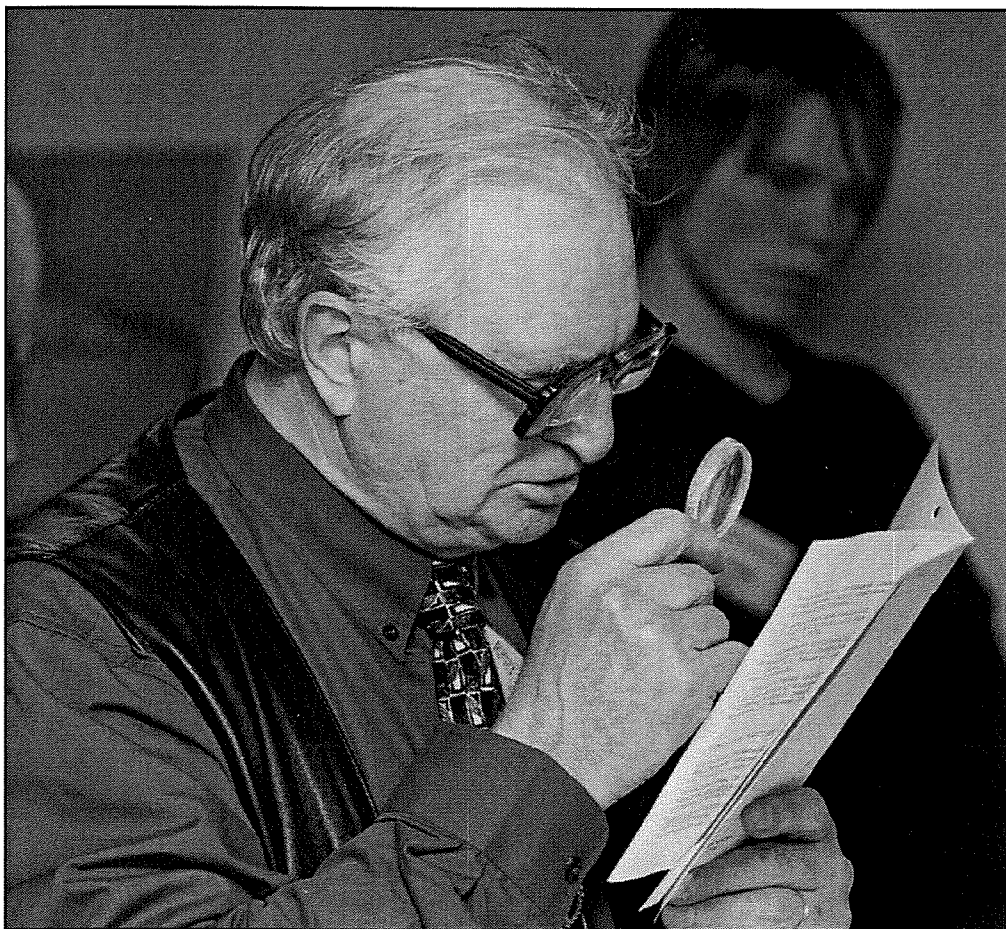
Hotellets stora auditorium i Laajavuori fylldes av ca 100 dövblinda, hörsel- och synskadade deltagare. Utländska gäster hade kommit från Norge, Sverige, Danmark och Estland. Dagens föreläsningar gällde kommunikationsforskning, personliga erfarenheter, klarläggande av bakgrunden till kommunikationsprojektet samt forskning kring de dövblindas kultur. På eftermiddagen kunde man bekanta sig med 1. hjälpmedel: informationsteknik, läs-TV, bildtelefon, induktionsslinga, alarmsystem, Sonet-manövrerare, 2. information: olika metoder, forskning och studier beträffande teckenspråk, Nyhetstidningens och Känselsprötets historia, 3. Kommunikationssätt: olika fingeralfabet, kommunikationspås 4. Taktiltecken: Johanna Meshs forskningsresultat.

Detta nummer av Känselsprötet koncentrerar sig nästan helt och hållet på seminariet och seminariestämningarna.

Ordförande för seminariet Seija Troyano hälsade alla välkomna till

jubileumsårets kommunikationsseminarium och hoppades att alla skulle få med sig en vägkost för livet.

Först presenterade Terhi Pikkujämsä det nya projektet, kommunikationsmöjligheter för dövblinda. Förmågan till ömsesidig kommunikation är livsviktig för var och en för att man skall kunna behärska sin livssituation. Med språket, dess begrepp och ord lever vi i växelverkan med vår omgivning, vi får information och utbyter erfarenheter. En fungerande kommunikation är en förutsättning för att man skall bli hörd och förstådd. Kommunikation är också fråga om att välja information, inte bara sända och ta emot budskap. Dövblindhet försvårar kommunikationen. Av omgivningens bild och ljudvärld får de dövblinda bara en liten del, fastän det finns tolkar och olika hjälpmedel. Projektets målsättning är att befrämja kommunikationskunskaperna hos de dövblinda och i deras näromgivning. Dövblinda får hjälp med att finna ett sätt att kommunicera på så att de kan bevara sin självständighet och förebygga isolering. ■

*Bilden bredvid:
Även gamla före-
ningstidningar
intresserade del-
tagarna på semi-
nariet. Kauko
Lahti läser med
förstoringsglas
Hörsel- och
synskadades tid-
ning, som Kän-
selsprödet hette
förr.*

*Bilden bredvid:
Bildtelefonen
prövades ivrigt.
Pirjo Rissanen,
som syns otyd-
ligt i mitten av
rutan tecknar,
och Päivi
Suontakanen
ses på samma
bild uppe i hör-
net. Kameran
fångar tecknan-
det. Den finns
bredvid appa-
raten uppe till
vänster.*

Total och ömsesidig kommunikation

Riitta Lahtinen, kommunikationsseminariet 23.11.2001

Riitta Lahtinen undersöker den positiva och negativa respons som dövlinda får i ömsesidiga kommunikationssituationer. Hon har samlat material under 8 år och analyserat alla möjligheter att ge ja- och nejrespons med och på olika delar av kroppen. Responsen kan t.ex. ske under bordet med tårna, under ledsagningen med armbågen o. s. v. Kulturfonden har beviljat understöd för licentiatarbetet. Riitta Lahtinen är också ansvarig för Finlands Dövlinda r.f.s Kommunikationsprojekt.

Intresset för olika kommunikationsmetoder har utgått från Riitta och Russ Palmers vardagsliv. Dagligen uppstår situationer då båda eller den ena parten inte fått eller mottagit klara budskap. Den enas läppar syntes inte eller också har man inte hört talens med radiomikrofon på grund av oljud i omgivningen. Man kunde inte heller ta med sin hjälpmedel överallt, t.ex. i bastun eller under en simtur.

Man sökte ivrigt efter lösningar, idéer och tankar att förbättra situationen

Riitta använde exempel i sin framställning och publiken prövade på dessa. Här ger Carita Halme ett exempel på Anu Mikkolas rygg. Caritas tolk gav först exemplet på hennes rygg. (bild K. Pyykkö)

---

och samlade de dövblindas erfarenheter. Också familjemedlemmarnas erfarenheter beaktades. Man analyserade dessa metoder och funderade över vilka som fungerade och varför. Intressant var att konstatera att liknande lösningar användes både när det gällde teckenspråk och talat språk. Dövblinda i olika länder använde sig av liknande lösningsmodeller. Slutligen koncentrerade man sig på att ge s.k. ordlös information.

Behovet att få information av omgivningen är detsamma för alla dövblinda, oberoende av om man använder induktion, tecknar fritt eller taktilt från hand till hand. Det egna språket begränsar inte den möjligheten. Problemet är närmast det att det inte finns tillräckligt med info, material eller utbildning.

I den totala och ömsesidiga kommunikationen har man koncentrerat sig på gemensamma metoder, där man snabbt får och ger information om omgivningen, människorna och deras sociala beteende i realtid här och nu. Här gäller det inte språket utan möjligheten att använda olika metoder för att utbyta information. Detta stöder användningen av personens grundspråk och kan ge nya erfarenheter i situationer där personen måste få snabb information och situationen inte kan avbrytas. Dessutom sparar

det energi både hos sändaren och mottagaren.

Dessa metoder kallas haptiska. Ordet haptisk innebär att man samlar information genom beröring, känsel-sinnet och den inre information kroppen har beträffande rörelse och position.

När olika lösningsmodeller analyserats har man funnit flera möjligheter där kroppen kan användas till att ge information beroende på situationen, egna behov och valmöjlighet.

De olika områdena är:

- Kroppsrespons (ja, nej)
- Sociala snabbmeddelanden (någon kommer eller går)
- Ritning på kroppen (rummets form, bänkar, föreläsningstrymme, färdväg)
- Beskrivning av människors beteende (leende, gråt gräl, frågor o.s.v.)
- Kroppstecken (kaffe, telefon o.s.v.)
- Tecken under ledsagning
- Möjligheter att beskriva konst
- Beskrivning av hobbyer ■

Turtagning och frågor gällande taktilt teckenspråk

Riitta Lahtinen, Ritva Rouvinen

Filosofie doktor Johanna Mesch från Stockholm, Sverige var föreläsare på seminariet. Hon har i flera år forskat i taktilt teckenspråk, tecknande från hand till hand.

Johanna Menschs forskningsgrupp bestod av döva personer vilka som seende lärt sig teckenspråk. När synen blivit sämre har de fortsatt att använda teckenspråk i taktil form. Härvid känner den dövblinda handens eller händernas former, positioner och rörelser hos den tecknande.

Johanna analyserade videomaterial som bestod av 6 pardiskussioner. Forskningens delområde gällde bl.a. diskussionspositioner, tecken i taktil form, turtagning och hur man markerar frågor. Två positioner återfanns: Monologställning och dialogställning. I monologställningen är mottagarens händer på tecknarens och han känner då med båda händerna tecknens form, rörelse och plats.

I dialogställningen är mottagarens vänstra hand på tecknarens högra och hans högra hand under tecknarens vänstra. Sålunda behöver tecknaren inte ändra händernas ställning som i monologsituationen.

När tecknens struktur analyserades, analyserade man en- eller tvåhandstecken. I enhandstecken är en hand aktiv (t.ex. trevlig), i tvåhandstecken båda händerna (t.ex. trafik) eller så kan den ena handen vara tecknets plats (t.ex. tolk).

Strukturen för enhandstecken kan vara densamma i visuellt och taktilt teckenspråk. I tvåhandstecken där ena handen är artikulator och den andra på tecknets plats (t.ex. katt) förekommer avvikelser. Då rör tecknaren mottagarens handrygg i stället för sin egen passiva hand.

Den ömsesidiga kommunikationen styr de dövblinda med händerna.

Tecknaren kan meddela mottagaren att det är fråga om turtagning genom att dra ut på eller gör det sista tecknet långsammare. I undersökningen fann man fyra olika lodräta diskussionsnivåer: vilonivå (inget samtal) ömsesidig nivå, diskussionsnivå och tvekandets nivå.

Man kan reglera turtagning genom att flytta händerna horisontalt mellan mottagare och tecknare. Här fann man tre zoner. Båda diskussionsdeltagarna har sin egen zon, i mitten är zonen för turtagning. Då tecknaren står i tur, tecknar han i sin egen zon.

Under diskussionen är mottagaren hela tiden aktiv och ger feedback, som kan ges på olika sätt, genom att använda hela handflatan, tummen eller ett par andra fingrar.

Ett delområde var att analysera hur dövblinda skapar frågeställningar utan ansiktssignaler. Då man drar ut på det sista tecknet kan detta innebära en fråga eller byte av tur. Ett tecken till mottagaren fungerar som frågeställning. Därtill använder dövblinda frågeord och stödfrågor genom vilka man strävar efter exakthet. ■

De dövblindas kultur

Ritva Rouvinen

Under seminariet presenterade jag min progradu-avhandling *De dövblindas kultur*. Det finns olika definition på kultur. I avhandlingen utgör de den helhet som består av värderingar, normer och seder. De dövblindas kultur ger verksamhets- och lösningsmodeller för att klara av vardagssituationer och göra det lättare att förut säga dem.

I min forskning beskrivs och undersöks de dövblindas kultur genom vardagssituationer och lösningsmodeller, här behandlas språkets betydelse för kulturidentiteten och granskas de dövblindas sätt att behärska sin livssituation. Här reflekteras det också över om man överhuvudtaget kan tala om de dövblindas kultur. Jag analyserar den utgående från Argyls modell, där kulturen indelas i sex områden. Forskningen baseras på personer som blivit dövblinda i vuxen ålder, och materialet är baserat på intervjuer, forskarens egna iakttagelser och olika dokument.

Kulturens grunder

Kulturens första delområde är språket. I allmänhet hör ett gemensamt språk ihop med kulturen. Detta krav förverkligas inte när det gäller dövblinda, ty viktigare än en ett gemensamt språk är förståelsen och accepterandet av olika kommunikationsätt. I själva verket använder dövblinda flera kommunikationssätt samtidigt för att garantera att budskapet går fram. De teckenspråkiga i undersökningen upplevde värdesättandet av teckenspråket som ett av de viktigaste värdena i livet. Trots detta ville de tala om en gemensam kultur för dövblinda indelad i två undergrupper: de tecknandes och de talandes dövblindkultur.

Ett gemensamt sätt att uppleva världen är ett annat delområde. Världen gestaltas så att alla sinnen bidrar: lukt, smak och känselsinnet förstärks. Informationen från omgivning är splittrad och helheten måste byggas upp av små delar. Bland de dövblinda kan man inte tala om en värld gestaltad av synen eller hörseln eftersom dessa båda gemensamt används för att få information. Identiteten eller uppfattningen om en själv och ens möjligheter måste byggas upp på nytt många gånger i livet; detta gäller "normala" människors livssituation lika väl

som den som berör dövblindheten. Det tredje delområdet gäller formerna för gemensamt godkända icke-språkliga budskap och social samverkan. Kommunikationen försvåras av bristen på kompletterande budskap så som betoning, röstläge och gester. Information om omgivningen, och händelser, människor och deras klädsel måste ges skilt. Detsamma gäller all annan information och kunskap som öses över oss och som är självklar för seende och hörande. All denna tilläggsinformation gör den redan långsamma kommunikationen ännu trögare för en dövblind.

De sociala relationerna betydelse är stor i de dövas kultur. Möjligheterna att skapa frivilliga och jämlika förhållanden är sämre än hos andra grupper. Kommunikationen med likasinnade kan försvåras på grund av avstånd eller brist på tolkar/ledsagare. För alla människor, också för dövblinda, är det viktigt att kunna både ta och ge.

Varje kultur har sina egna regler och lagar som bestämmer hur man skall fungera i olika situationer. Så också de dövblindas kultur. Detta är det fjärde delområdet i analysen. Mobility och användandet av alla sinnen när man rör sig självständigt, vanan att anlita assistent och tolk i olika sammanhang samt accepterandet av oli-

---

ka kommunikations- och informationssätt underlättar vardagen. Att möta och godkänna olikhet är ett centralt drag, liksom också beröring, vilket avviker från den finska kulturen i allmänhet. Redan det taktila teckenspråket samt utnyttjande av tolk kräver beröring av en annan människa.

Det femte delområdet är en gemensamt godkänd moral, andra värderingar och trosuppfattningar. Att de intervjuade känner sig litet främmande för värdediskussioner märks i deras svårighet att ge uttryck för egna värderingar. Allt i livet koncentreras så mycket på vardagssituationerna att det är svårt att uttrycka allmänmänskliga värderingar. Självbestämmanderätten upplevs dock som en viktig värdering. Den hör till kontrollen av det egna livet, som består av inre och yttre faktorer. Inre livskontroll innebär möjligheter att öka den egna förmågan med kunskaper och färdigheter. Detta är dock inte tillräckligt, utan samhället bör erbjuda de dövblinda möjligheter till yttre livskontroll. Arbeta och meningsfulla sysslor och därigenom möjligheter att delta i social samvaro anses värdefulla. Men det kan vara svårt att finna sådana. Kontakten till släkt och vänner är viktig men inte problemfri eftersom den inte är problemfri på grund av brister i kommunikationen.

Konstupplevelser och skapande verksamhet i allmänhet hör till de dövblindas kultur. Detta är det sjätte delområdet i analysen. Via känselsinnet kan man njuta av konstverk lika bra som enbart med synen. Dikter, böcker, musik teater, skulptur, målningar, dans – allt detta kan dövblinda uppleva. Dövblindas konst berör alla.

Olika typer av dövblinda i undersökningen

I undersökningen indelas de dövblinda i med hänsyn till livskontroll i fyra typer:

1. Taktilt teckenspråkiga
2. Teckenspråkiga med synrester
3. Teckenspråkiga i perifera områden
4. Dövblinda som kommunicerar med tal

Taktilt teckenspråkiga har kontroll över sitt liv. Användningen av alla sinnen och goda kommunikations- och informationsfärdigheter är viktiga för livskontrollen. Betoningen på helhet i kommunikationen ställer ofta önskan att fungera socialt mot det tröttsamma i själva kommunikationen. Att använda tolk eller assistent innebär en förlust av den egna integriteten och tvånget att förlita sig på andra människor. Sociala relationen med släkt, vänner och grannar beror på dessas kunskaper om teckenspråket.

Bristen på sociala kontakter och information kan leda till isolering och ensamhet. Att själv besluta och att vara en del av samhället underlättas av att man tillhör de dövblindas kultur och är medlem i deras grupp.

Teckenspråkiga dövblinda med synrester hör ofta till de döva teckenspråkigas grupp. Att klara sig i en visuell grupp beror på hur bra synen är och de dövas vilja att möta en synskadad teckenspråkig och beakta synskadan. Alla intervjuade upplevde dock de dövblinda som sin grupp och kultur och att behärska deras färdigheter som viktiga.

Teckenspråkiga som bodde i perifera områden är i den sämsta ställningen. De saknar referensgrupp och har få människokontakter med samma språk. Bevarandet av en döv-

blind identitet skulle kräva kontakter med andra dövblinda tecknare.

För talande dövblinda är dövblindidentiteten en del av helheten eftersom språket är detsamma som för majoriteten av befolkningen. De uppfattade sig som hörsel- och synskadade, fastän alla fann samverkan med dövblinda viktig.

I denna undersökning upplevdes den egna dövblinda gruppen som viktig både på ett personligt och samhällsligt plan. Vetskapen om gruppens och föreningens existens, historia, karaktär och kultur gör att man upplever den som värdefull och samhällsligt betydelsefull. De dövblinda har som individer och medlemmar av de dövblindas grupp rätt att få erkänsla och respekt som representanter för en minoritetskultur. ■

Mina kommunikationserfarenheter

*En förkortad version av Eila Särkimäkis föredrag under de Dövblindas kommunikationsseminarium
23.11.2001*

Växelverkan med andra människor och omgivningen är viktig också för oss hörsel- och synskadade. Vi har inget gemensamt språk utan vi kommunicerar med tal på finska eller svenska samt med olika teckenspråksmetoder. En del dövblinda har inget flytande språk för kommunikation. Att bli förstådd, att ha positiva kommunikationserfarenheter och kultur- och naturupplevelser skapar vällust och stärker självuppfattningen.

Det är viktigt för den dövblinde att få reda på saker han är intresserad av eller som annars är viktiga för honom. Kunskap ökar kommunikations- och verksamhetsmöjligheterna. Hörsel- och synskadade kan bara tillgodogöra sig en del av informationen i ljud- och bildvärlden. Resterna av det ena fjärrsinnet ersätter inte det andra. Förhållandena kan plötsligt förändras och informationen från omgivningen

minska t.ex. på grund av oljud eller bländning. Att lyssna kräver koncentration och bakgrundsljud stör, idealiska förhållanden finns inte. Dessutom belastar det dubbla handikappet den en persons minne. Man kan inte behärska många saker samtidigt enbart med hjälp av minnet.

Många av oss har inga personliga erfarenheter av de hörandes och seendes värld eller också var det länge sedan vi upplevde den. Vi vet inte nödvändigtvis vad vi går miste om. Även omgivningen har svårt att begripa vad dövblindhet egentligen är.

Hjälpmedel, hörapparat, induktionsslinga underlättar livet. Men osäkra situationer uppstår ändå varje dag. Den sociala samverkan begränsas av att man inte känner igen en annan person eller hör denne. IT-tekniken har medfört nya kommunikationsmöjligheter men den ersätter inte mänsklig kontakt.

Eila Särkimäki höll ett föredrag vid Kommunikationsseminariet i Jyväskylä 23.11.2001. Hon läste sitt föredrag med storsstil från ett stort pappersark. Tolken håller upp mikrofonen som är kombinerad med en induktions slinga. Tolken pekar också med en penna ut raden som står i turen att läsas. (Bild: K. Pyykkö)

Tolken – frihet, trygghet, säkerhet i kommunikationen

Tolkningsituationen är alltid unik tillsammans med en dövblind. Då tolken förmedlar en annan persons budskap påverkar också tolkens personlighet budskapet och situationen.

Jag har haft tolk i elva år och använder tolkens tjänster i olika situationer, så som till att uträtta ärenden, för hobbyer och fester. Till en början hade jag svårt att acceptera att jag behövde tolkens hjälp, men jag har vant mig. Tolk-tjänsten minskar inte mitt människovärde. Jag är självständigare och friare när jag är tillsammans med tolken. Utan tolk skulle jag

inte kunna fungera och göra de olika saker som jag gör nu. Tolken medför frihet, trygghet och säkerhet i kommunikationen, men också då jag rör mig ute, utför olika sysslor och idkar hobbyer.

Med tolk känner jag mig mera jämlik med andra, jag får information om ljud- och bildvärlden och jag håller mig ajour med världen omkring mig. Jag är mera aktiv i samhället, självständig och fattar mina egna beslut.

Jag behöver tolk för att få en helhetsbild av min omvärld. På så sätt kan jag bättre följa med i olika situationer. Tillsammans med tolken är jag en aktivare medborgare. Jag sköter mina ärenden självständigt och ut-

---

nyttjar min självbestämmanderätt. Ingen gör mina beslut för mig.

Jag behöver tolken för växelverkan i olika situationer. Jag behöver tolken för att få information om omvärlden, som ledsagare då jag rör mig, för att ge mig beteendemodeller då jag träffar människor, för att tolka kulturupplevelser. Jag behöver tolken för en helhetstolkning av olika situationer.

Jag måste acceptera att tolken är tvungen att välja vad han tolkar. Budskap via hörseln och synen är lika viktiga och tolken kan inte tolka allt. Luckorna skapar ibland förvirring, och jag förstår inte alltid vad saken gäller. Tolken borde kunna förmedla det väsentligaste också i svåra situationer.

För att få bra tolktjänst bör jag kunna berätta om mitt handikapp, mina behov och önskemål. Tolken bör kunna förstå dem och veta vad jag saknar och hur han skall reagera.

Tolken och den dövblinde fungerar i nära samspel med varandra i tolkningssituationen. En fungerande tolktjänst kräver noggrann planering och fungerande kommunikationsfärdighet hos båda parter. Man måste också kunna acceptera närhet. Tolken befinner sig på den dövblindes integritetsområde.

Respons på tolkningen bör ges omedelbart. Detta underlättar tolkens arbete och det gagnar också den dövblinde. Jag som användare bör också kunna ta emot respons. Myndigheterna känner till mina behov bara om jag använder och kräver god tolkning.

Tolktjänsten har hjälpt många dövblinda att komma närmare det övriga samhället. Ändå har vi långt ifrån alla de möjligheter som andra har. Dövblinda använder och behöver olika kommunikationsmedel så att de kan fungera i växelverkan med andra människor och omgivningen.

Bristen på tolkar försvårar för tillfället många dövblindas liv. Servicen räcker inte till och fungerar inte dygnet runt. I krissituationer är vi långt ifrån jämlika.

De dövblindas kommunikationssätt bör fortgående undersökas och utvecklas. Alla medel för att förbättra vårt liv bör utnyttjas. Man bör utforska tecken som görs på kroppen och pröva på det i praktiken. Här kan man utbyta erfarenheter med andra. ■

Aha-upplevelser på kommunikationsseminariet

Sari Isaksson

Jag hade äran att vara Johanna Meschs partner i taktilt tecknande vid infopunkten. Som exempel demonstrerade hon tecknet för "katt och tolk" från hand till hand. Eftersom jag endast använder taktilt teckenspråk i liten utsträckning förstår jag inte omedelbart när tecknen görs i luften och i tecknarens hand.

Nu tillsammans med Johanna fick jag en aha-upplevelse då tecknen gjordes i mottagarens hand. Helt konkret kunde jag då följa med och det var en oerhörd lättnad. Detta borde bli en vana! Låt oss börja utbilda taktilanvändare till att använda mera begripbara tecken. Världen skulle öppna sig och man skulle inte behöva spänna sig och grubbla över vad informationsgivaren försöker berätta. ■

Att känna igen tecknandet från hand till hand

Riitta Lahtinen

Jag diskuterade med Sari Isaksson metoder som kunde underlätta taktilt tecknande. Vi kom fram till några saker som gjorde det enklare att förstå såväl tecknandet från hand till hand som också själva tecknandet.

Personer som inte tecknat länge från hand till hand har ibland svårt att förstå andras tecken. Detta sker särskilt då tecknet har samma handställning och rörelsebana men tecknets plats förändrar tecknets innebörd.

Eftersom människorna är olika långa och stora är deras rörelsebanor också olika stora. Alltid är det inte klart var personen ifråga gör tecknet. Då måste man gissa sig fram vilket känns osäkert. Och då tecknen blandas kan det leda till missupfattningar.

Då man tecknar med en eller två händer är det till stor hjälp om tecknets plats är helt klar. I fotoserien nedan finns det två tecken HELSINGFORS – TREVLIGT

I den första serien vidrör tecknaren inte sin egen kropp eller använder den andra kropp när han tecknar. I den andra serien känner mottagaren utom tecknet också platsen för teck-

net d.v.s. HELSINGFORS – beröring av håret och TREVLIG – beröring av hakan. Då blandas de inte t.ex. med tecknet för rik eller tänka.

Ur mottagarens synvinkel underlättar och klargör nyttjandet av såväl tecknarens som mottagarens kropp betydelsen av tecknet. Det bekräftar förståelsen och tecknandet löper smidigt. ■

På bilderna ovan tecknar tecknaren i luften HELSINGFORS – TREVLIGT. Mottagen får inte nödvändigtvis reda på var tecknaren tecknar. På den nedre bilden tecknar tecknaren samma ord genom att samtidigt beröra kroppen. Han berör huvudet vid tecknet Helsingfors och hakan vid tecknet trevligt, och mottagaren är på det klara med var tecknet görs.

Tankar kring kommunikationsseminariet

Hilkka Kasurinen

Seminariet överraskade mig genom ny kunskap. Jag blev entusiastisk över hur många sätt vi kan kommunicera på. Föreläsningarna lärde oss hur man kan uttrycka sig och upptäcka sin omgivning på olika sätt.

Efter seminariet besökte vi infopunkterna. Det fanns fyra rum med viktiga hjälpmedel. Även intressanta broschyrer och gamla tidningar fanns till påseende. Man fick uppleva nytt och okänt. Jag fick lära mig nya kommunikationssätt med tolkens hjälp. Allt detta inspirerade mig mycket.

Jag tycker mycket om språk. Att få kommunicera på olika sätt berikar livet; man lever i växelverkan med andra på många sätt. Man känner sig inte utanför eller rädd. Kroppstecken kunde hjälpa många för vilka tecknandet är svårt och även i många andra situationer. Seminariet fungerade som en vägvisare mot någonting nytt. Förhoppningsvis går många i den riktningen för att lära sig nya och intressanta saker.

Då seminarier för dövblinda ordnas i framtiden hoppas jag att man t.ex. kunde behandla våra svårigheter, ett bättre liv och en bättre framtid, hur det är att existera utan kommunikationssätt och hjälpmedel. Likaså vad kommunikationsmedel och hjälpmedel gett oss. Hjälpmedlen har gett oss mycket, men vi måste också behjälpligt kunna kommunicera människonära via andra metoder. Kroppstecknen är nya och ett lätt sätt för alla att lära sig. De kan i framtiden vara gemensamma för oss alla. ■

I kommunikationsrummet fanns olika hjälpmedel från andra länder som är märkt med bokstäver. Den används t.ex. i England. (Foto K. Pyykkö)

På väg mot ett tyst mörker Handen föll ur min hand Jag tog ett nytt steg

Maisa Ritala

Om man tidigare hört och hörseln försämras, betyder det att kontakten med andra människor försämras. Man måste lära sig att kommunicera på ett nytt sätt. Ömsesidig kommunikation klara man kanske inte mera av på sitt modersmål. Allt detta kräver hårt arbete.

Ibland måste man kämpa för sina rättigheter att få umgås med andra människor. Att få undervisning, tolk och att acceptera detta samt att bevara den kommunikationsförmåga man uppnått – allt detta är livssviktigt. Man hamnar i en "halvspråkig" situation där också den försämrade synen för med sig problem. Man måste anpassa sig och få kommunikationen att fungera ty vi behöver varandra!

Om modersmålet är teckenspråk, då synen försämras, är det kanske lättare att kommunicera än då allt är nytt, fastän man som döv säkert haft

det svårt bland majoritetsbefolkningen. Man har å andra sidan fått en egen kultur. Och det finns ju ett taktilt språk – ett eget modersmål. Man får bara hoppas att händerna fungerar och förblir oskadda!

Om både hörseln och synen alltid saknats är situationen värre. Då krävs allt tänkbart stöd och man har själv kanske inga valmöjligheter.

Vi är så olika, vi hörsel- och synskadade. Vi vet kanske inte vilka kommunikationsmedel som är bäst för oss. Vi saknar ofta mod att möta andra direkt om kommunikationssätten är olika. Vi måste våga bekanta oss med olika sätt och pröva dem så vi lär oss förstå dem. Redan teckenspråket och finskan skiljer ju sig så mycket från varandra. Allt börjar från någonting smått – också det att vi måste ta varandra i handen utgår från hjärtat och den goda viljan. ■

KÄNSELSPRÖTET 28. årgången, ISBN 0358-2280,

Utgivare: Föreningen Finlands Dövblinda rf.

Redaktören: Chefredaktör Katri Pyykkö, tel. & texttel. (09) 54953521, Redaktör Raili Karisaari, tel. & texttel. (09) 54953521, email: tiedotus@kuurosokeat.fi och NKL frontdoor.

Redaktionsråd: Riitta Ruissalo (ordf.), Pekka Juusola, Pentti Kähkönen, Pekka Jaakola, Pirjo Aflecht, Raili Karisaari (sekr), Katri Pyykkö.

Årgång 150 mk. **Tidningen utkommer** 11 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt, i NKL server och svenskspråkig översättning.

Abonemang och adressändring: Föreningen Finlands Dövblinda rf, Nylandsgatan 28, 00120 Helsingfors. Tel. (09)5495 350, texttel. (09)5495 3526, fax (09) 5495 3517, email: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, Internet: <http://www.kuurosokeat.fi/se/>